

Rouffa

BERLIN AVENUE

Op het ritme van het
trommelvuur

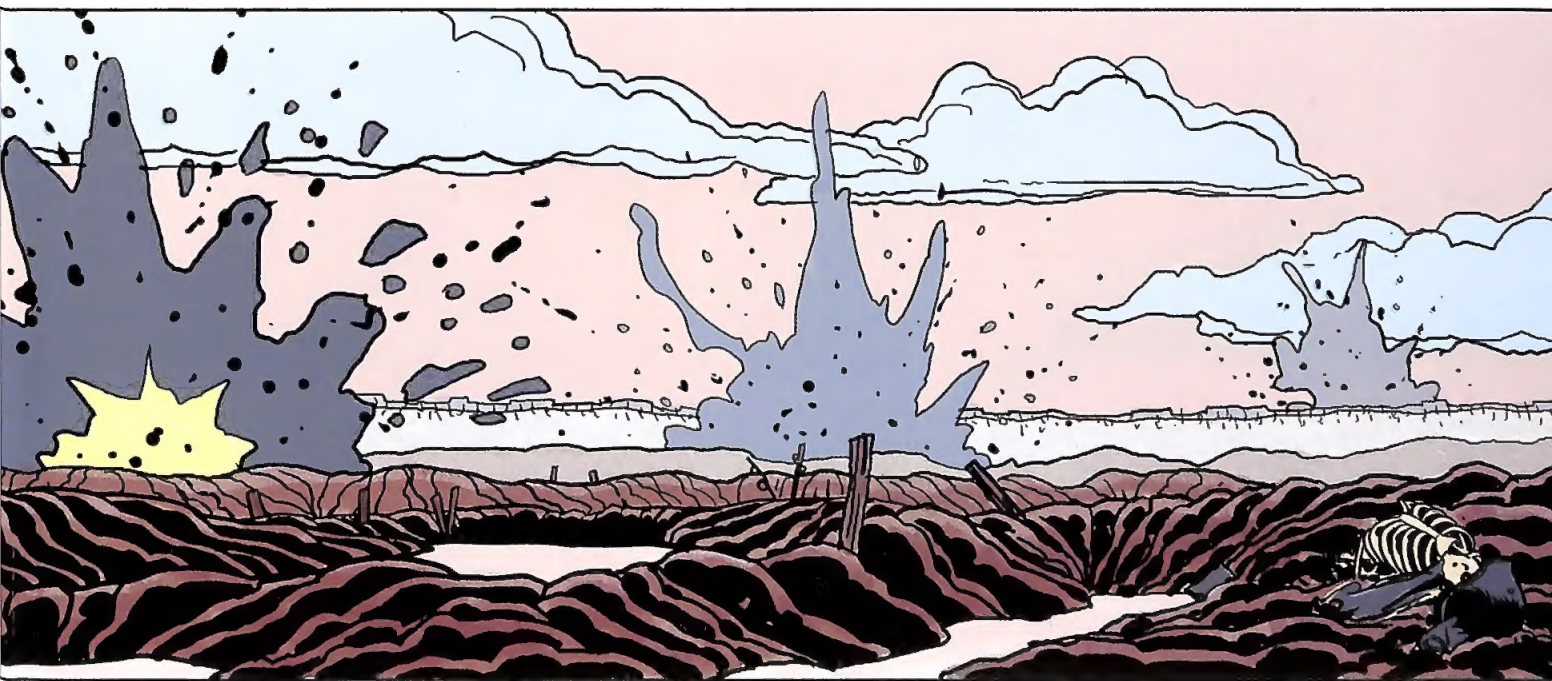
BERLIN AVENUE

IF WE DON'T TELL, THEY DON'T KNOW.

HAROLD LEWIS, 3RD TUNNELISTS

THERE'S SOMEONE CRAWLING THROUGH THE GRASS
BY THE RED RUIN, OR THERE WAS,
AND THEM MACHINE-GUNS BEEN A FIRIN'
ALL THE TIME THE CHAPS WAS WIRIN',
SO, SIR, IF YOU'RE GOIN' OUT
YOU'LL KEEP YOUR 'EAD WELL DOWN NO DOUBT.

EDMUND BLUNDEN - THE WATCHERS

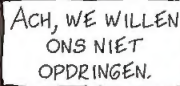
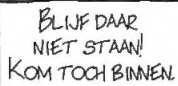
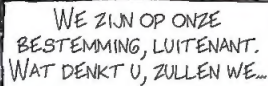
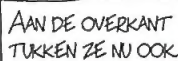
SCENARIO, TEKENINGEN & INKLEURING > MARCEL ROUFFA

© Gorilla avonturenstrips 2016

ISBN 978 94 62802 223

Alle rechten voorbehouden.

DE VERVANGING
IS ER, MAJOR

TWEEDE LUITENANT BLUNT
MELDT ZICH VOOR DIENST!

WAT EEN VERRASSING!
IK DACHT DAT LUITENANT ASHE
JULLIE ZOU MEEBRENGEN

DAT WAS OOK ZO, MAJOR,
MAAR DIE IS DAARNET NAAR
HET WESTEN GEGAAN

WAT VERVELEND.
NOU, HENSHAW, IK DACHT DAT JIJ
OOK KASSIEWIJLE WAS.

NEE HOOR, SIR IK HAD VERLOF.
EEN WEEKJE BLIGHTY!
HET WAS HEERLIJK WEER.
WE ZIJN MET DE FAMILIE NAAR
BLACKPOOL GEWEEST.

JUIST. NOU, DAT KOMT GOED UIT.
JE MAG BLUNT'S BATMAN ZIJN.

NOU BLUNT, VAN HARTE WELKOM!
JE GAAT HET EXTRA DRUK
KRIGEN, NU JE TWEE MAN MOET
VERVANGEN. WE SLIJTEN ONZE
OFFICIEREN SNELLER DAN
GEWENST, VREES IK.

IK BEGRIP DAT JE OOK EEN
TRAINING HEBT GEKREGEN IN
HET ONDERHOUD EN REPAREREN
VAN LOOPGRAVEN?

KLOPT MAJOR. EEN HELE
WEEK IN EAT APPLES.

AH, HET ERGSTE
LIJKT VOORBIJ

MOOI, ZOALS JE ZELF
HEBT GEMERKT IS ER
WERK VOOR DE BOEG.

KAPITEIN MONTAGU BRENGT JE
NAAR JE DUGOUT EN JE PELOTON.
HOE SNELLER JULLIE AAN DE
SLAG ZIJN, HOE BETER.

WE GAAN EERST LANGS DE OPSLAG IN
DEADWOOD LANE, DAN KRIGEN
JULLIE VAN DIE NIEUWE STALEN
HELMEN.

PERSOONLIJK BEN IK NIET ZO GEK VAN ZE.
IK VIND ZE TE GROOT ALS JE NAAR HET
FRONT GAAT EN TE KLEIN ALS JE ER
EENMAAL BENT.

ER ZIT REGEN
IN DE LUCHT.

GELUKKIG MAAR,
WANT DE WIND KOMT
VAN DE OVERKANT.

DE KANS VOOR FRITZ OM
ONS OP WAT CHLOORGAS TE
TRAKTEREN.

REGEN SLAAT
HET GAS NEER.

DAT IS EEN
GERUSTSTELLING.
IK LEER ELKE
DAG BIJ.

NU KUNNEN WE DE
REPARATIES IN ALLE
RUST AFWERKEN.

DRAAG NOG WAT
GOLFPLATEN AAN.

JAWEL,
SIR.

CARNABY STREET IS DADELING
WEER ZO GOED ALS NIEUW.

GOED ZO. AL KRIJG JE 'T NOOIT ZO PICOBELLO IN
ORDE ALS BERLIN AVENUE.

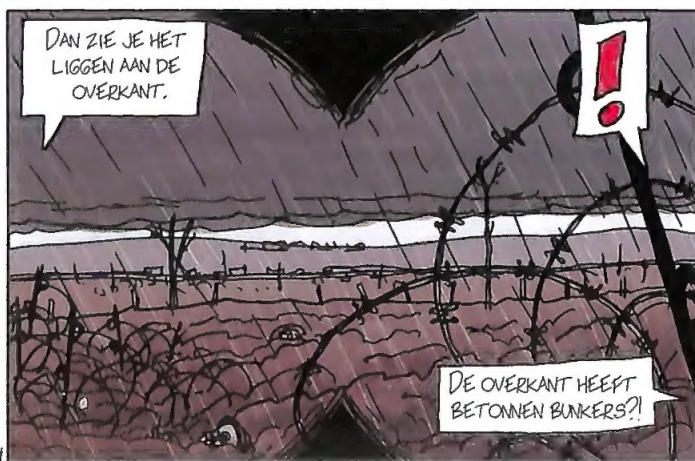
ELF UUR, TIJD
VOOR THEE.

BEDANKT, HENSHAW.
BERLIN AVENUE?
DAT IS EEN NIEUWE.
WAAR LIGT DIE?

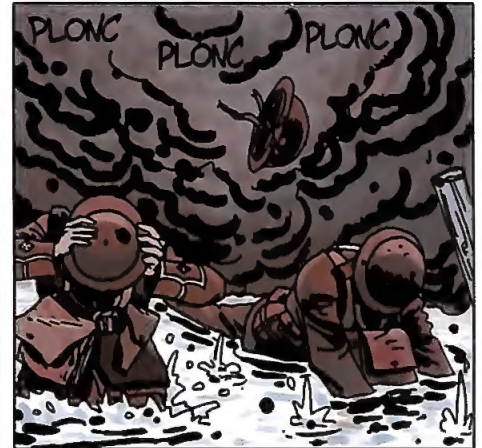
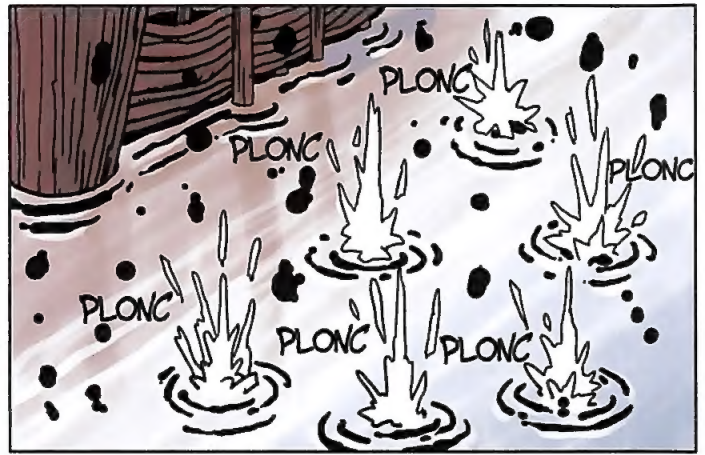

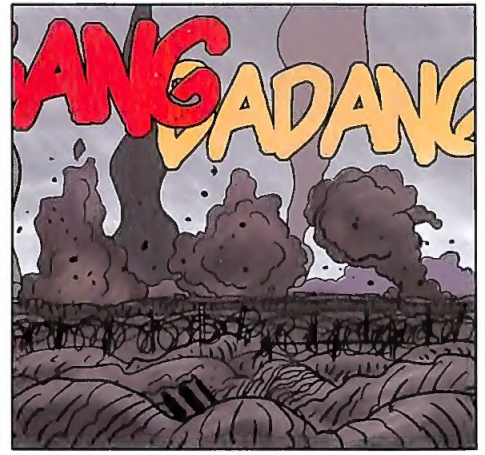
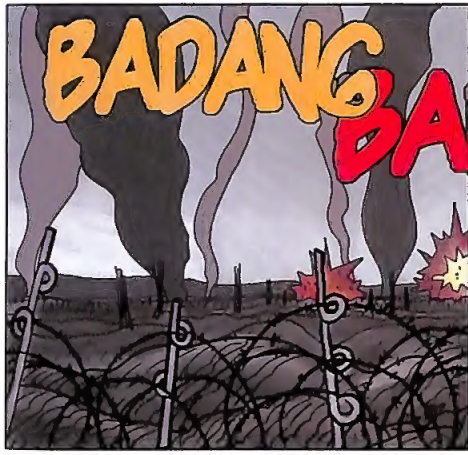
NEEM EENS EEN
KIKJE DOOR HET
KONIJN.

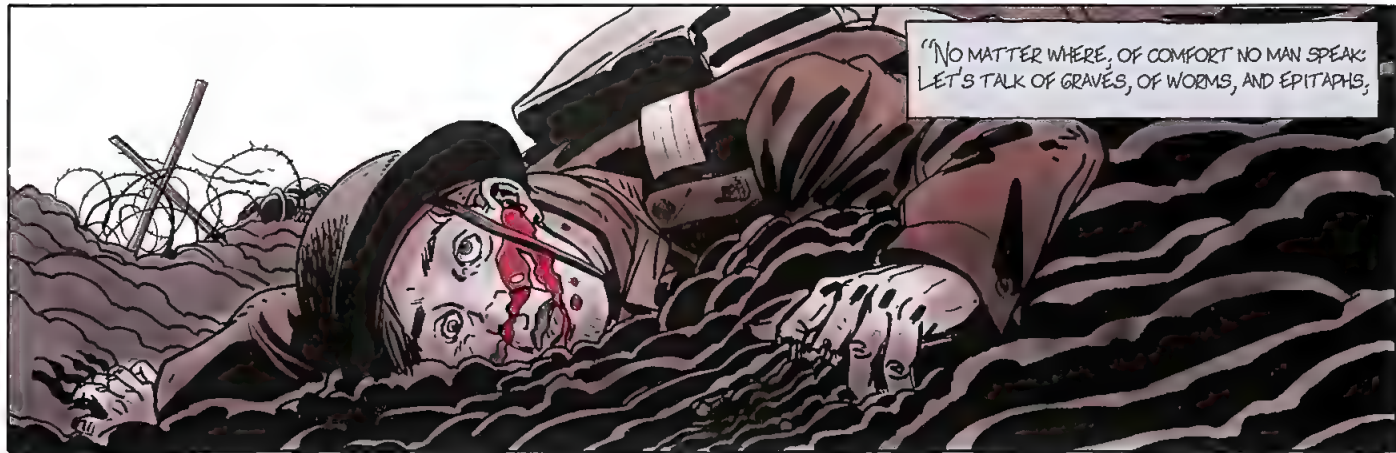

DAN ZIE JE HET
LIGGEN AAN DE
OVERKANT.

DE OVERKANT HEEFT
BETONNEN BUNKERS?!

"NO MATTER WHERE, OF COMFORT NO MAN SPEAK:
LET'S TALK OF GRAVES, OF WORMS, AND EPITAPHS,

MAKE DUST OUR PAPER AND WITH RAINY EYES
WRITE SORROW ON THE BOSOM OF THE EARTH,

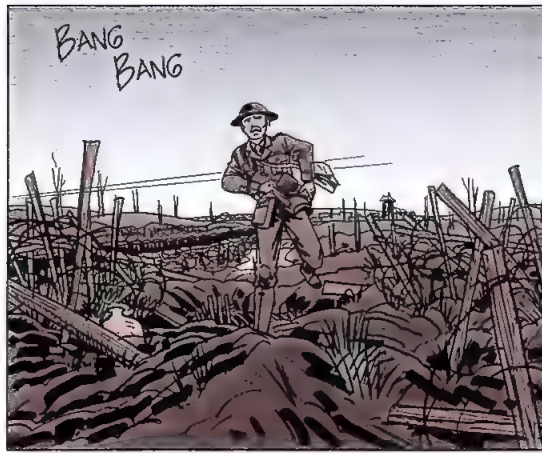
LET'S CHOOSE EXECUTORS AND TALK OF WILLS:
AND YET NOT SO, FOR WHAT CAN WE BEQUEATH,
—SAVE OUR DEPOSED BODIES TO THE GROUND?

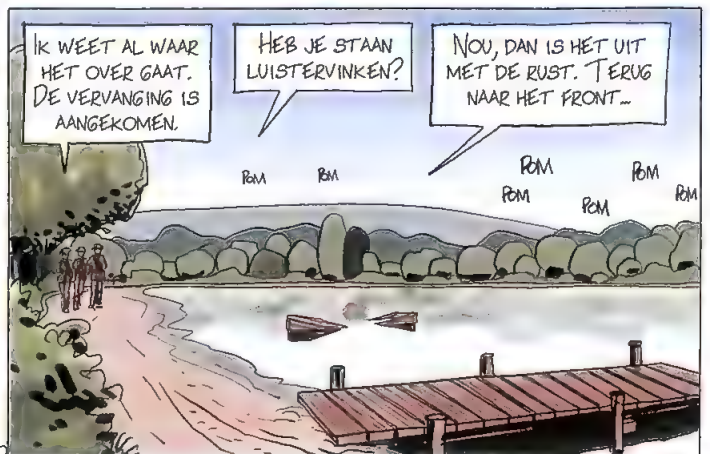
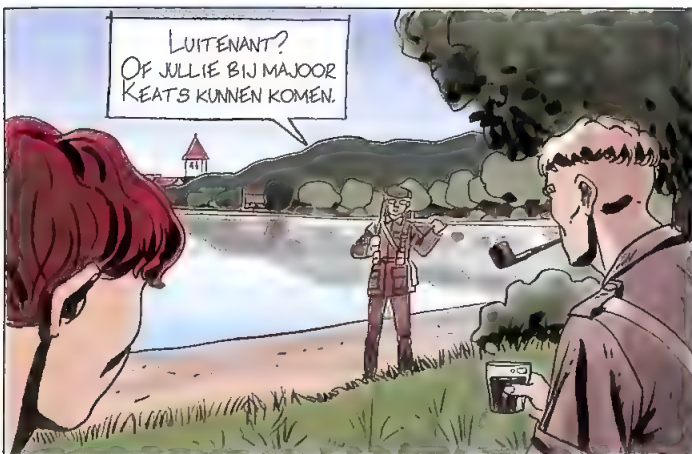
WILLIAM SHAKESPEARE,
RICHARD II, ACT 3, SCÈNE 2

HOU MAAR OP MET
DIE CITATEN. HET
IS ZO AL ERG
GENOEG.

BERLIN AVENUE WORDT
NIKS MEER VANDAAG.

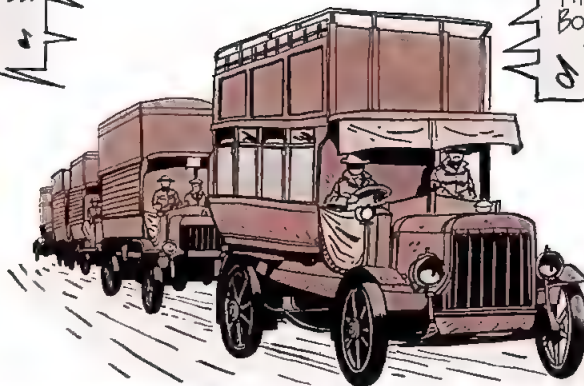

GOOD-BYE-EE! GOOD-BYE-EE!
WIPE THE TEAR, BABY DEAR, FROM YOUR EYE-EE.
THO' IT'S HARD TO PART I KNOW,
I'LL BE TICKLED TO DEATH TO GO.

DON'T CRY-EE! DON'T SIGH-EE!
THERE'S A SILVER LINING IN THE SKY-EE.
BONSOIR OLD THING, CHEERIO! CHIN CHIN!
NAH-POO! TOODLE-OO!
GOOD-BYE-EE!

BRIGHTON PIER

ROCKA

DE VERVANGING IS ER,
KAPITEIN MONTAGU.

PRIMA, SERGEANT MARVELL,
BRENG ZE ALVAST NAAR HET
KAMP.

JAWEL, SIR
ONMIDDELLIJK,
SIR!

JE HOUDT HET NIET
VOOR MOGELIJK HOE
GROEN ZE ZIJN.

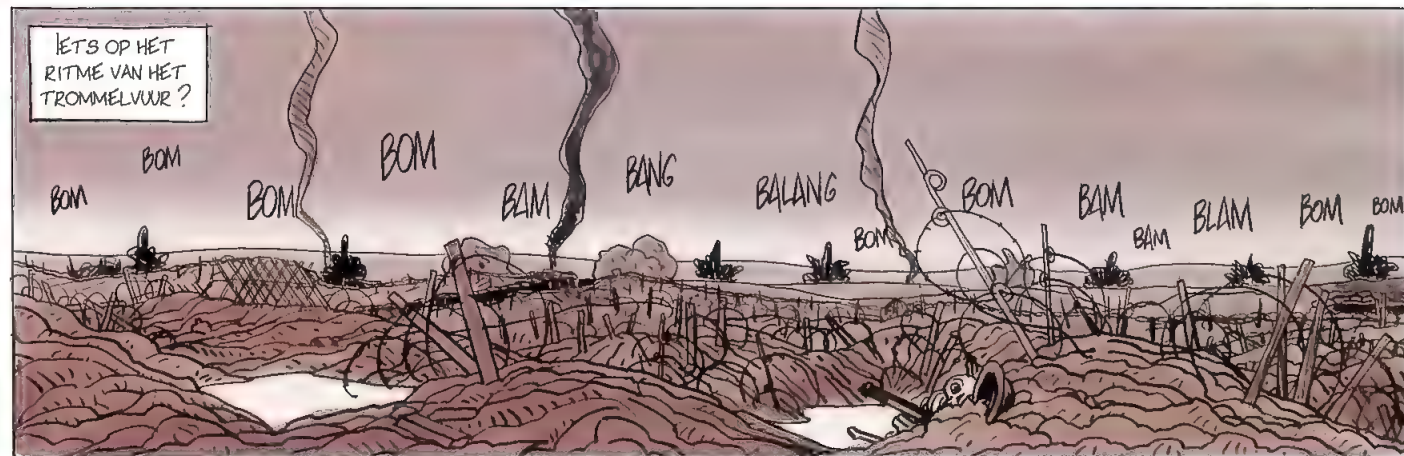
IK HOOP DAT ZE
LUIERS HEBBEN
MEEGEKREGEN.

GOODBYE PICCADILLY,
FAREWELL LEICESTER SQUARE!
IT'S A LONG LONG WAY TO TIPPERARY,
BUT MY HEART'S RIGHT THERE.

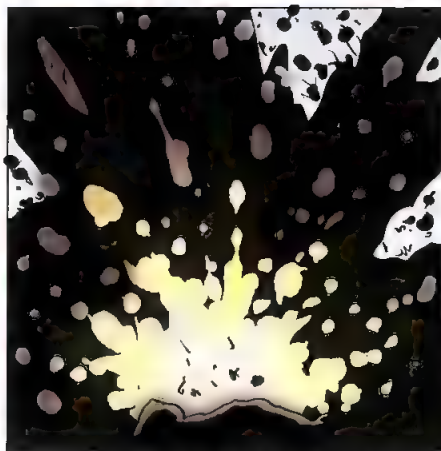
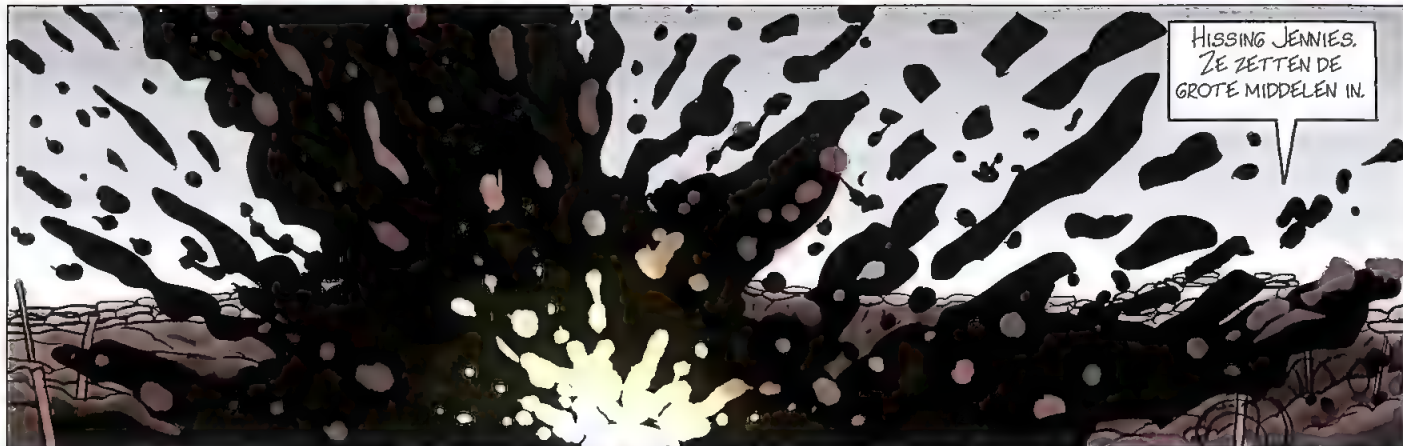

IK BEN BENIEUWD
WELK DEUNT JE ZE
MORGEN ZINGEN.

IETS OP HET
RITME VAN HET
TROMMELVUUR?

BOM BOM BOM BOM BANG BALANG BOM BOM BAM BLAM BOM BOM

HOEVER STAAN
WE?

NOG EVEN, MAJOR
WILLOUGHBY IS STEVIG
AAN HET GRAVEN.

STRAKS DIEPEN WE HEM
UIT, EN MAKEN WE ER EEN
ECHTE LOOPGRAAF VAN.

MAN, IK BLIJF
ZANDZAKKEN VULLEN.
WANNEER WORDEN WE
AFGELOST?

ZWIJGEN EN GRAVEN.

WIE NEEM
JE MEE?

DE SECTIE VAN KORPORAAL INGOLDSBY.
DAT IS EEN OUDE ROT DIE ER AL SINDS
BERGEN BIJ IS. REED IS EEN GOEIE LADER
NASH, WILDE EN ADAMS ZIJN GROENTJES,
MAAR WE MOETEN ROEIEN MET DE RIEMEN
DIE WE HEBBEN.

NOU, VOORTMAKEN DAN. ALS FRITZ ONS
VOOR IS, ZIT DE VIJAND OP ONZE STOEP.
DAAR HEBBEN WE GEEN ZIN IN.

LAAT ME JULLIE VOORAL NIET
TEGENHOUDEN. HET PAD IS GEGRAVEN
EN VAN JERRY GEEN SPOOR

IS IEDEREEN
KLAAR?

U WEEET WEL
BETER, LUITENANT.

WIL JE EEN MOOI ROND GAATJE IN
JE KOP, NASH? HOU VERDOMME JE
HOOFD BINNEN!

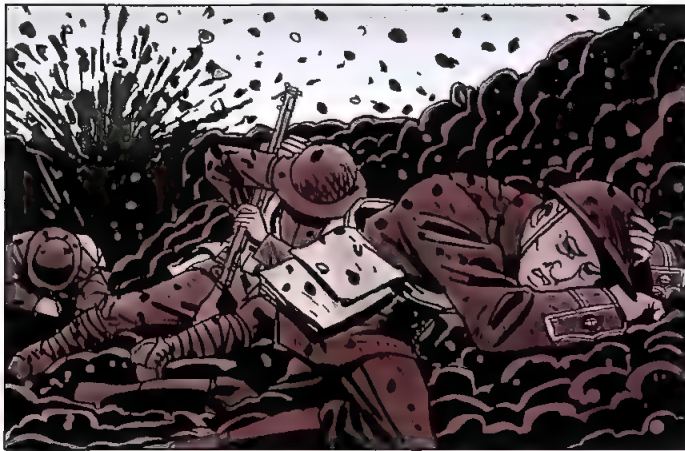

EN JULLIE VINGERS OOK
JERRY SCHIET RAAK. WIJ
KUNNEN GEEN MAN MISSEN.

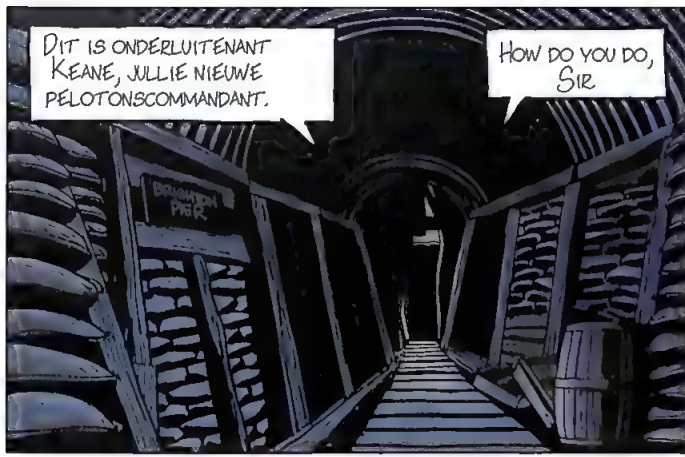

JA, DAT ZOU
VERVELEND ZIJN.

DIT IS ONDERLUITENANT
KEANE, JULLIE NIEUWE
PELTONSCOMMANDANT.

HOW DO YOU DO,
SIR

NOG EENS
GELUKGEWENST
MET UW
PROMOTIE, SIR

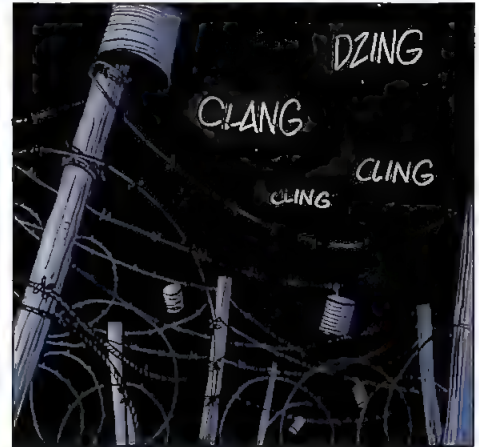
BEDANKT,
BINYON.

WAT EEN BOLWERK.
HOE KRINGEN JULLIE
HET VOOR ELKAAR?!

'T IS EERDER EEN
KWESTIE VAN ERVARING,
BLIJVEN OEFENEN EN
VOLHOUDEN.

SST-!
IK HOOR WAT.

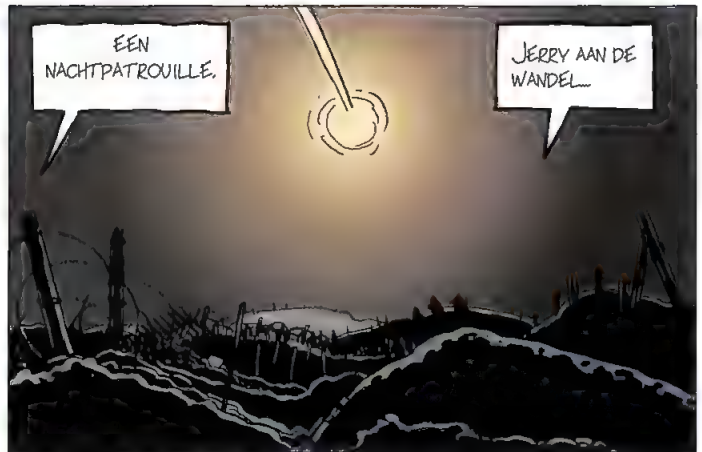
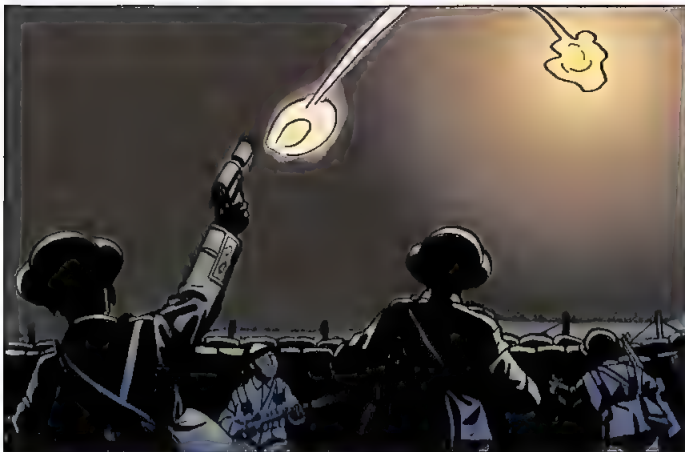

DZING

CLANG

CLING

CLING

EEN
NACHTPATROUILLE.

JERRY AAN DE
WANDEL...

DAAR GAAN
WE WEER

ELKE AVOND IS HET
BAL OP DE PIER VAN
BRIGHTON.

MET EEN
DRUMSOLO
VAN KAISER BILL

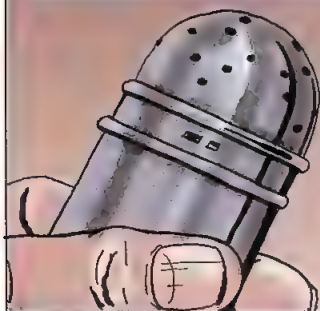

FEESTEN TOT DE
ZON OPKOMT.

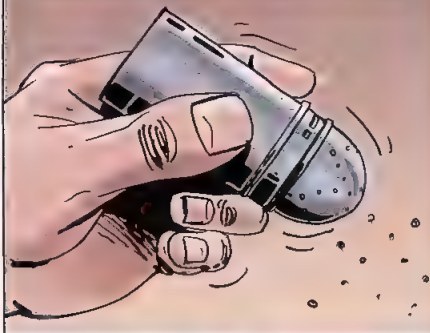
ZOU JE ZO VRIENDELIJK WILLEN ZIJN ME
HET ZOUT EVEN DOOR TE GEVEN, BLUNT?

OP BEVEL VAN DE DOKTER, BEREIDT DE
KOK MIJN ETEN ZONDER KRUIDEN. SLECHT
VOOR HET HART EN DE BLOEDVATEN
EN ZO.

MAAR IK HOU VAN EEN STEVIGE SMAAK.

EN TENSLOTTE LEVEN WE MAAR EEN
KEER, NIETWAAR, BLUNT?

EEN WAARHEID ALS EEN KOE,
MAJOR.

IK BEGRIP JE CYNISME.
BRIGHTON PIER WAS GEEN
PRETJE.

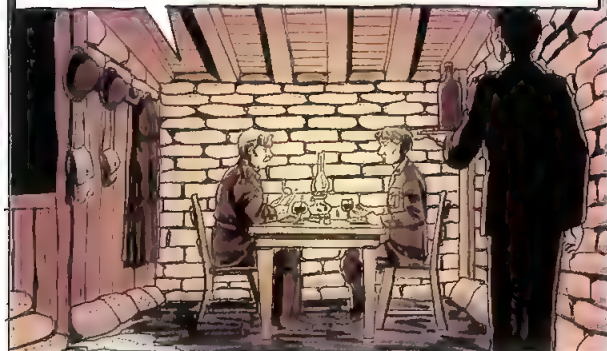
HET IS ALLEMAAL REDELIJK
VERVELEND, SIR.

EN DAT BLIJFT HET NOG EVEN.

IK KAN HET JE EIGENLIJK NU AL WEL VERTELLEN. MORGEN
BIJ DE OCHTENDBRIEFING WORDEN ALLE OFFICIEREN
OP DE HOOGTE GEBRACHT.

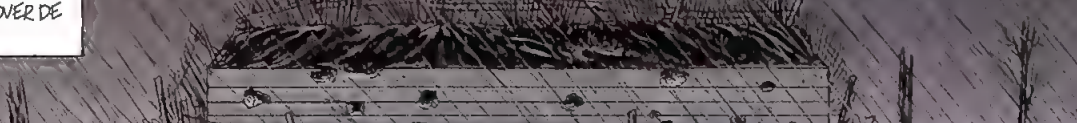
ER KWAMEN ORDERS. WE GAAN WEER NAAR
BERLIN AVENUE. OMDAT HET ZUINIGER
IS EN WE ZO DE VIJAND VERRASSEN,
DOEN WE DAT ZONDER VOORBEREIDEND
ARTILLERIEBOMBARDEMENT.

ACH, GEEF ME DE
PEPER OOK MAAR.
DIT SMAAKT ECHT
NAAR NIKS.

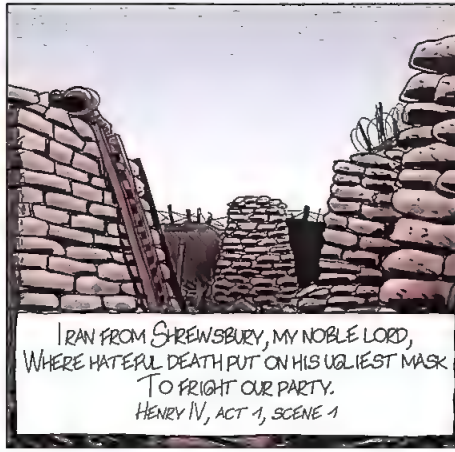

GAAN WE ECHT IN DIT
KLOTWEER OVER DE
TOP?

IK HEB GISTERAVOND NOG
NAAR DE STAF GEBELD, MAAR
KON NIEMAND BEREIKEN.

ZE ZATEN ALLEMAAL BIJ HET
OPPERBEVEL IN MONTREUIL
VOOR EEN OFFICIEEL DINER

CHEER UP, LUITENANT.
EIGENLIJK HEBT U REUZE GELUK!

UMAG NAAR BLIGHTY. EVEN
BEKOMEN VAN HET FRONT!

IK ZOU BIJNA WENSEN DAT IK
ZELF SHELLSHOCK HAD.

WAT IK ME AFVRAAG,
HENSCHAW, IS HOE
JIJ EIGENLIJK ZO
GEZOND DOOR AL DEZE
ELLENDEN KOMT.

MISSCHEN OMDAT IK HET VAN
ME AF KAN SCHRIJVEN?

GEDICHTEN, SIR.
IK SCHRIJF GEDICHTEN.

SCHRIJVEN?

AH! WE ZIJN AAN
HET STATION.

HOU U STERK,
LUITENANT.
GENEES SNEL.

BEDANKT, HENSCHAW.
OVERLEEF EN BLIJF
SCHRIJVEN.

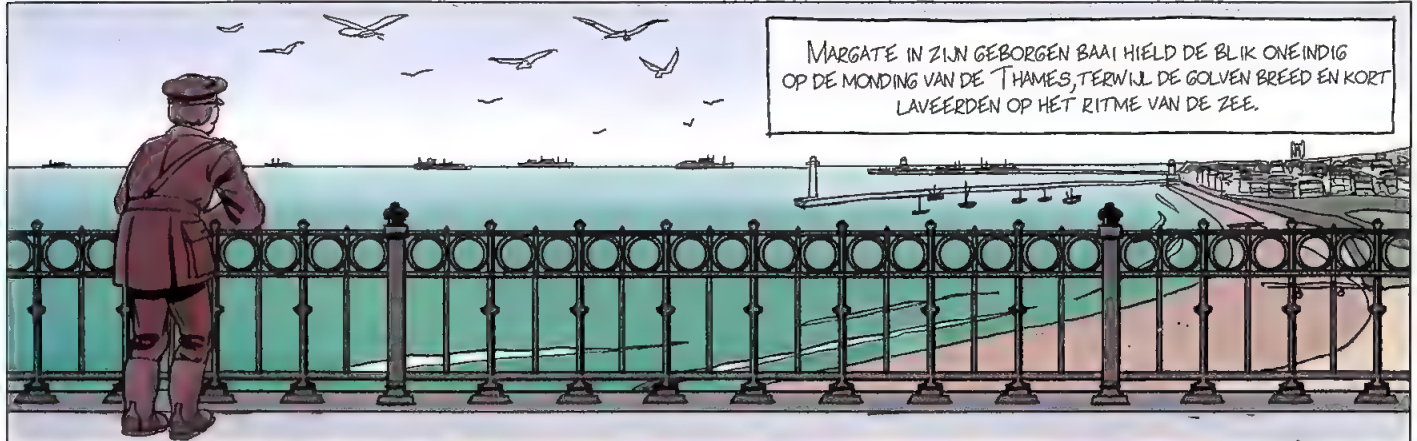

IF YOU WANT TO FIND THE BATTALION
I KNOW WHERE THEY ARE
THEY'RE HANGING ON THE OLD BARBED WIRE

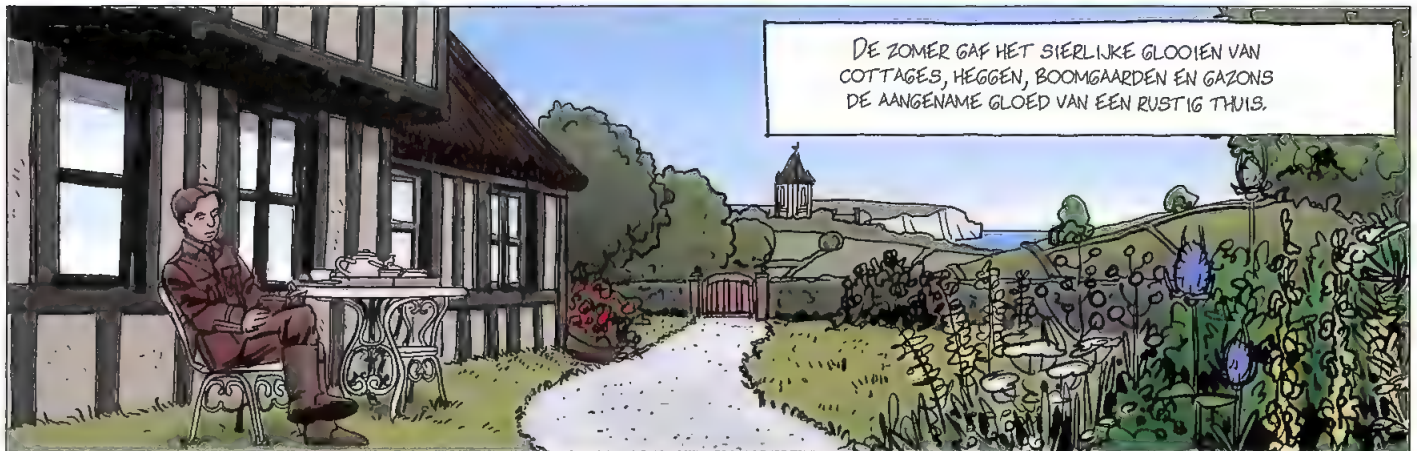
I SAW THEM, I SAW THEM
HANGING ON THE OLD BARBED WIRE.
I SAW THEM
HANGING ON THE OLD BARBED WIRE.

ER WAS SCHOTLAND, WAAR POËZIE ALS EEN WILDE BRIJS OVER
KALE WEIDSE HEUVELS ROLDE, DIE DE EINDERS OVERSPANDEN
ONDER HET IMMER TAAIE GRAS.

MARGATE IN ZIJN GEBORGEN BAAI HIELD DE BLIK ONEINDIG
OP DE MONDING VAN DE THAMES, TERWIL DE GOLVEN BREED EN KORT
LAVEERDEN OP HET RITME VAN DE ZEE.

DE ZOMER GAF HET SIERLIJKE GLOOIEN VAN
COTTAGES, HEGGEN, BOOMGAARDEN EN GAZONS
DE AANGENAME GLOED VAN EEN RUSTIG THUIS.

WANT TOEN DE APPELS VIELEN,
DE HALMEN GEDROOGD WAREN
EN DE WARME DAGEN SNELLER AVONDKOELTE WERDEN
WAS OOK SUSSEX SLECHTS HERINNERING AAN DAGEN VAN GELUK.

PYRAMID ALLEY

RUFFEL 16

EERLIJK GEZEGD HAD IK NOOIT VERWACHT JE NOG LEVEND AAN TE TREFFEN, HENSHAW.

NA DE SOMME? IK OOK NIET, SIR

JA, VERVELEND DAT IK DIE SHOW HEB GEMIST.

HET WAS INDERDAAD DE MOEITE.

ER ZIJN NIET ZOVEEL OUDE BEKENDEN OVER INGOLDSBY IS DE LAATSTE VAN BERGEN EN NASH, ONZE JONGSTE, IS INTUSSEN OOK EEN VETERAAN.

SIR!

SIR!

DAT IS KAPITEIN ALDINGTON. HIJ HEEFT MAJOR KEATS VERVANGEN.

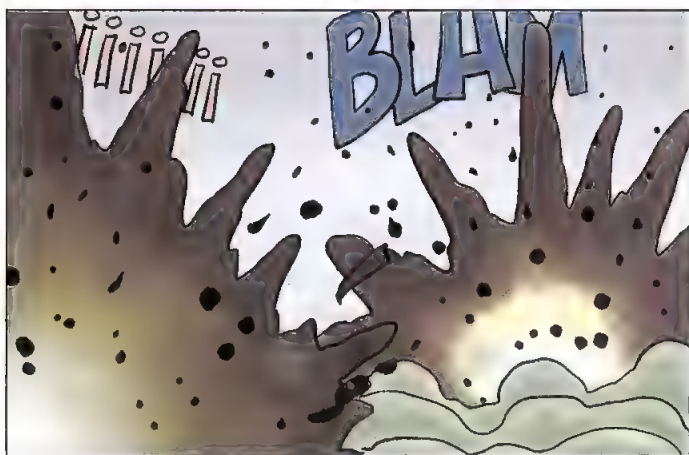
ZO, U BENT BLUNT. DENK MAAR NIET DAT U EEN VOETJE VOOR HEEFT BIJ MIJ.

IK VIND SHELLSHOCK EEN EXCUUS VOOR LAFARDS.

Wiiiiiiiiii
Wi

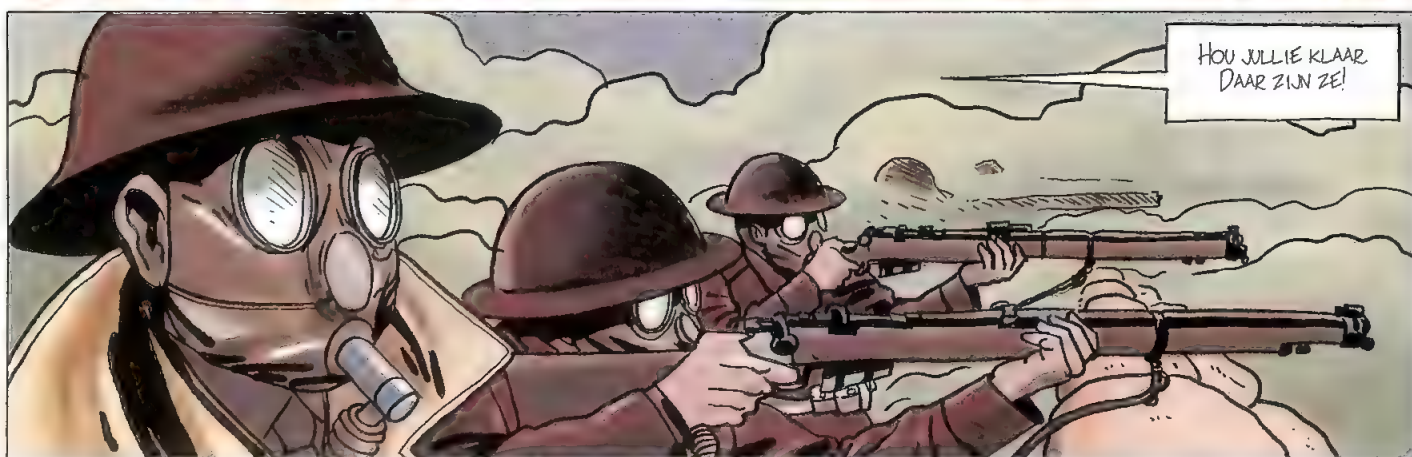
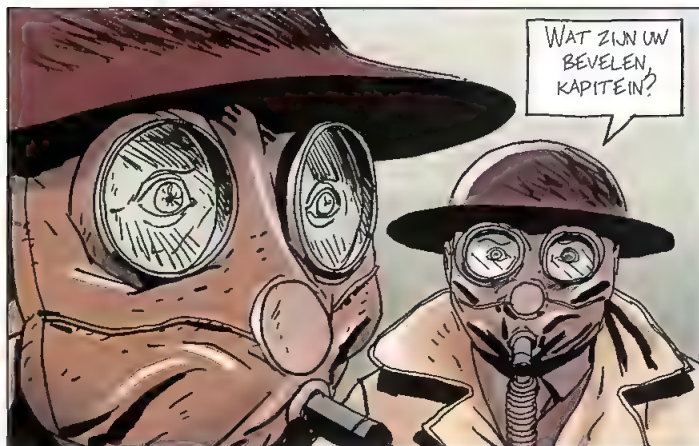
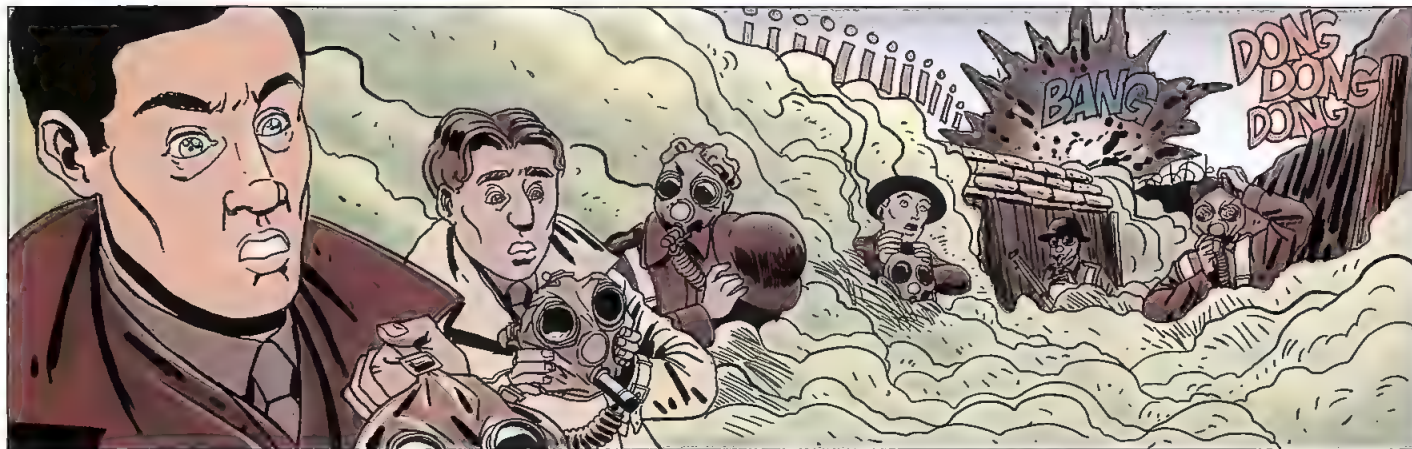

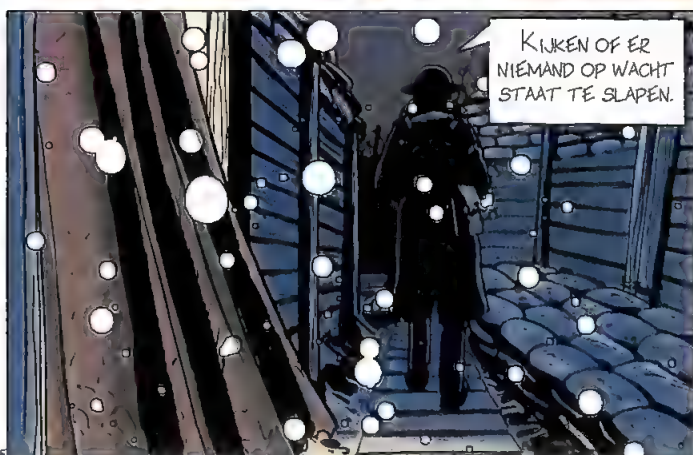
BLAM

GAS!
GAS!

DONG
DONG
DONG

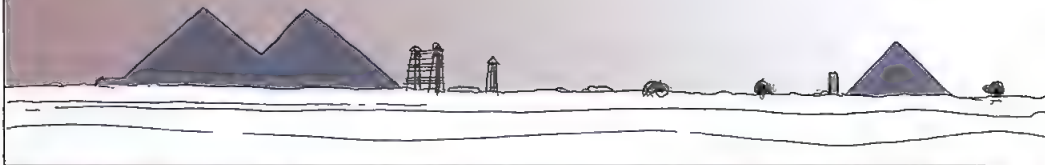

DE LAATSTE TIJD ONTBREEKT
HET ME NIET AAN INSPIRATIE.

NEEM NU DE MIJNTERRILS VAN
LOOS, WAAR WE AL EEN TIJDJE
MET ONZE RUG NAARTOE STAAN.

VOOR MIJ ZIJN DAT PIRAMIDES.
EN AL STAAN DIE VOOR DE DOOD...

...ZE VERTEGENWOORDIGEN
NET ZO GOED HET EEUWIGE
LEVEN.

HOE
TOEPASSELJK.

BANG

DAT KWAM UIT DE
ONDERSTEUNINGSLOOPGRAAF!

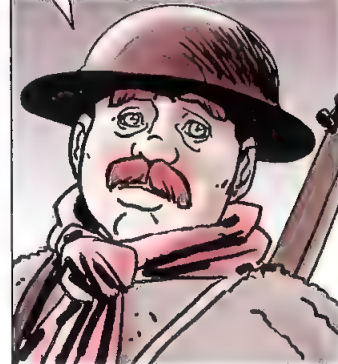

WAT WAS DAT
SCHOT?

HET IS KAPITEIN
ALDINGTON, VREES IK,
LUITENANT.

HIJ HEEFT ER EEN EINDE AAN
GEMAAKT.

WAT VERVELEND.

WAT EEN LAFKAARD.

DE WINTER LOOPT
OP ZIJN EINDE.

MAAR GOED OOK! 'T IS
IN GEEN JAREN ZO KOUD
GEWEEST.

LAAT DIT JE DAN OPWARMEN. EEN
BUNNAHABAIN VAN TWAALF JAAR OUD,
RECHTSTREEKS UIT SCHOTLAND.

FIJNPROEVENIJ AAN HET
FRONT! U VERWENT ME,
KAPITEIN LOVECRAFT.

VOOR WAT HOORT WAT. ZONDER JOU
WAS IK ALS HET EERSTE HET BESTE
GROENTJE AFGEGAAN.

OH, DE MANNEN HADDEN
METEEN DOOR HOE
NIEUW U WAS AAN HET
FRONT.

ZOALS ZE OOK ONMIDDELIJK AANVOELDEN
DAT U EEN FATSOENLIJKE KEREL BENT, DIE
HEN RESPECTEERT.

SLOANTE!

DAN KOMT DIT MISSCHIEEN
WAT VERVELEND...

DE STAF WIL WETEN WAAROM HET
AAN DE OVERKANT AL EEN PAAR
DAGEN ZO RUSTIG IS.

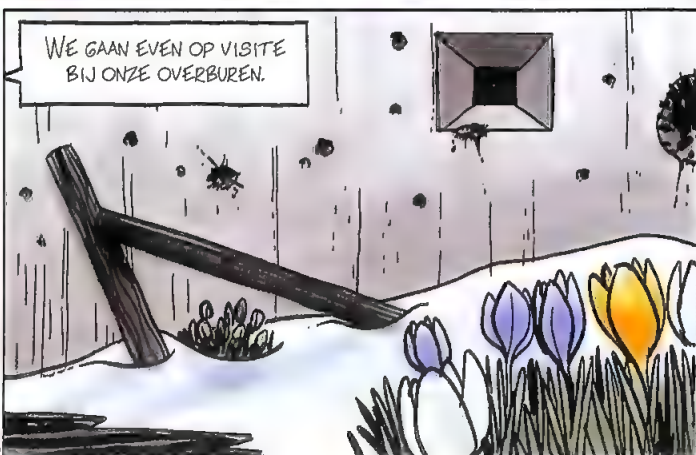
U STELT EEN
RAID VOOR?

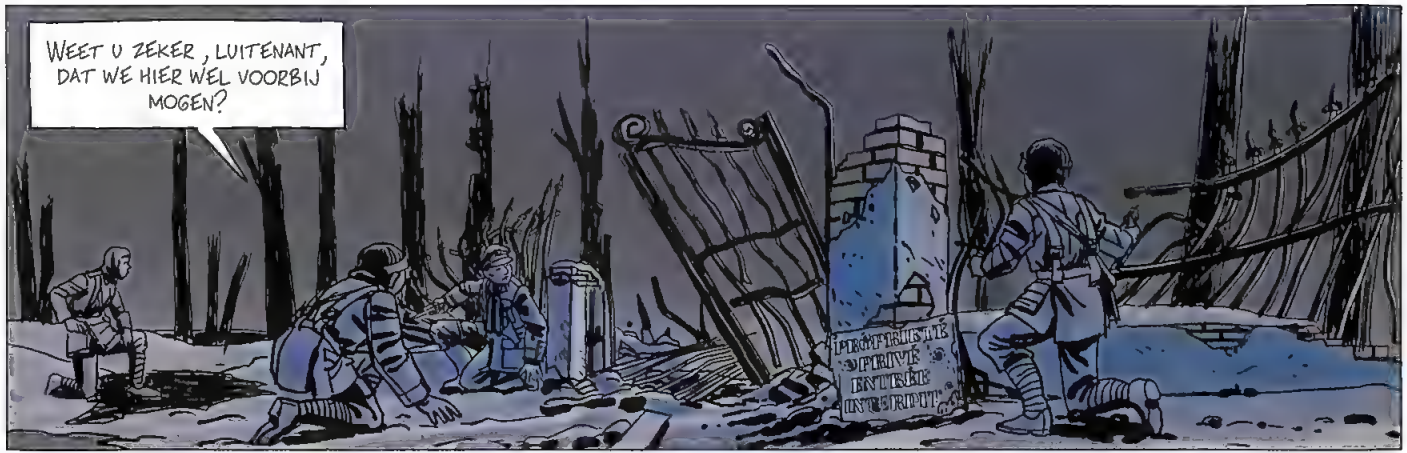
OK, NASH, BYNION EN
GURNEY. VERZAMELEN BIJ HET
BEGIN VAN DE TWEEDE WACHT
IN PYRAMID ALLEY.

GEEN HELMEN OF GEWEREN.
EEN WEBLEY EN EEN PAAR
GRANATEN ZIJN VOLDOENDE.

WE GAAN EVEN OP VISITE
BIJ ONZE OVERBUREN.

WEET U ZEKER, LUITENANT,
DAT WE HIER WEL VOORBIJ
MOGEN?

HET IS
AKELIG
KALM!

ER KOMT GEEN
ROOK UIT HUN
KACHELTJES.

NIETS TE ZIEN
OF TE HOREN.

EEN VRIJWILLIGER OM
DICHTERBIJ EEN KIJKE
TE NEMEN?

DAT DOE IK WEL. IK BEN ALTJD
AL BENIEUWD GEWEEST NAAR
HET BEHANGPAPIER VAN FRITZ.

KOM MAAR. DE
KUST IS VEILIG.

NIKS OF NIEMAND!
JERRY IS VERTROKKEN!

HET VOELT VREEMD AAN HIER ROND TE
LOPEN. BERLIN AVENUE! WIE HAD DAT
GEDACHT.

EN ZONDER SLAG OF
STOOT...

oi!

TENNYSON! WAT
EEN VERRASSING!

U LOOPT NOG
STEEDS BOVEN
OP DE LOOPGRAVEN.

WAT WIL JE? OUDE
GEWOONTES... EN VANDAAG
IS ER GEEN RISICO MEE
GEMOEID.

WE HEBBEN JERRY
GEVONDEN. HIJ ZIT
TWINTIG MIJL VERDEROP.

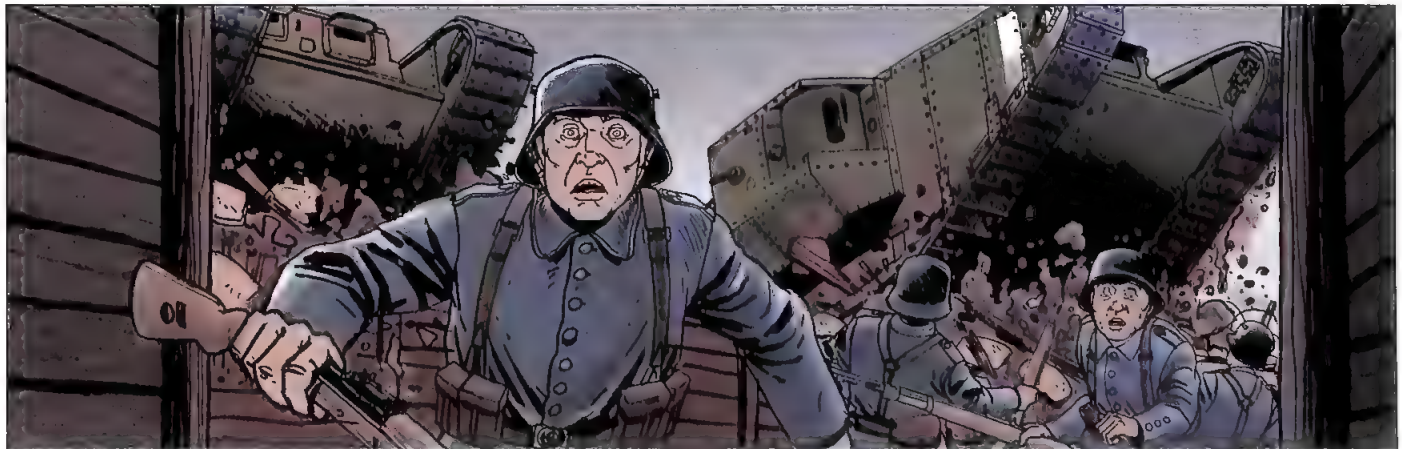
ZE HEBBEN ZICH OP DE
HINDENBURGLINIE
TERUGGETROKKEN EN ZO
HUN FRONTLIJN MET 35
MIJL INGEKORT.

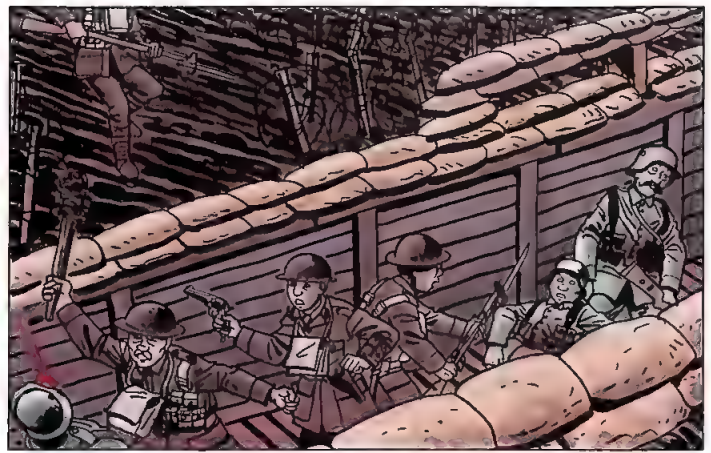
DUS, ALS JULLIE ZO GOED WILLEN
ZIJN OM ZE ACHTERNA TE HOLLN EN
ZE HET LEVEN ZUUR TE MAKEN?

OF ZIJ ONS... WEDDEN
DAT DE NIEUWE BERLIN
AVENUE NOG STEVIGER
GEBOUD IS DAN DE OUDE...

OH, MADEMOISELLE FROM ARMENTIERES, PARLEY-VOO
OH, MADEMOISELLE FROM ARMENTIERES, PARLEY-VOO
SHE'LL DO IT FOR WINE, SHE'LL DO IT FOR RUM,
AND SOMETIMES FOR CHOCOLATE OR CHEWING GUM!
HINKY-DINKY, PARLEY-VOO?

OH, MADEMOISELLE FROM ARMENTIERES, PARLEY-VOO
OH, MADEMOISELLE FROM ARMENTIERES, PARLEY-VOO
SHE GOT THE PALM AND THE CROIX DE GUERRE,
FOR WASHIN SOLDIERS' UNDERWEAR,
HINKY-DINKY, PARLEY-VOO?

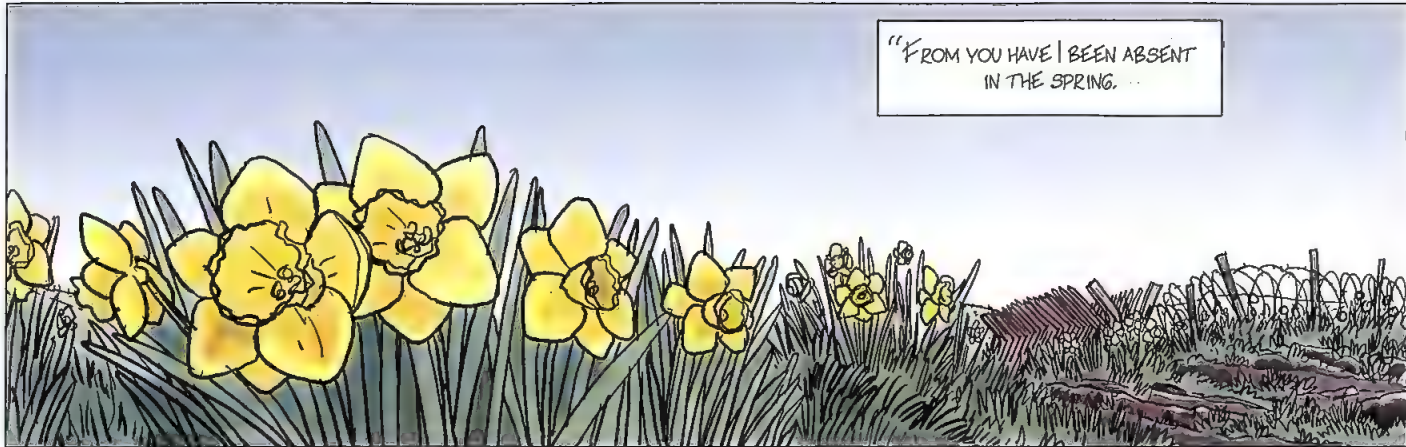

DAT WAS
HET, KERELS.
WE HEBBEN
HET GEHAD.

NEE, SIR.
ZIJ HEBBEN
HET GEHAD.

"FROM YOU HAVE I BEEN ABSENT
IN THE SPRING. ...

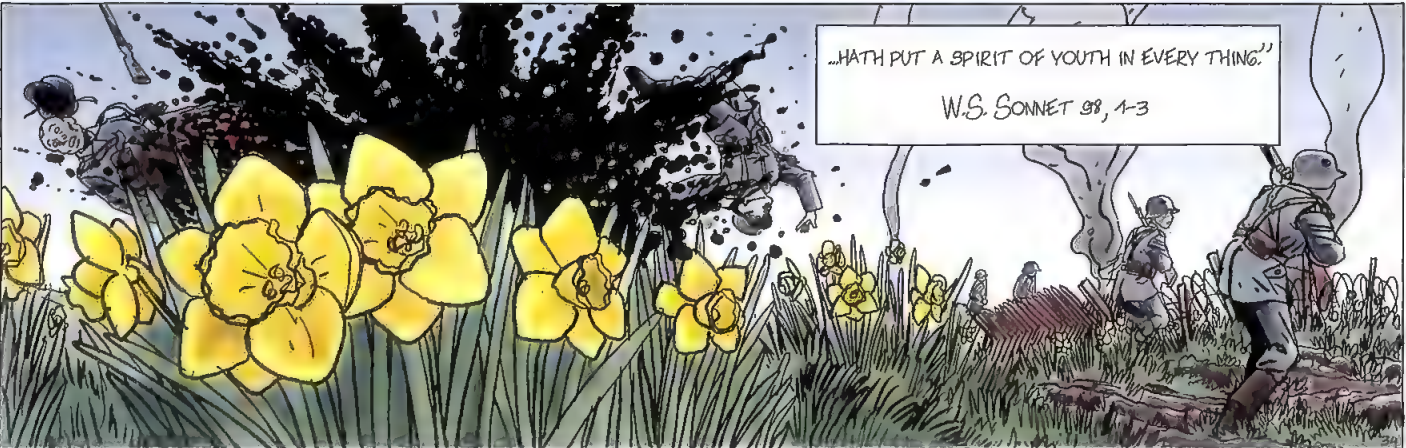
WHEN PROUD PIED APRIL...

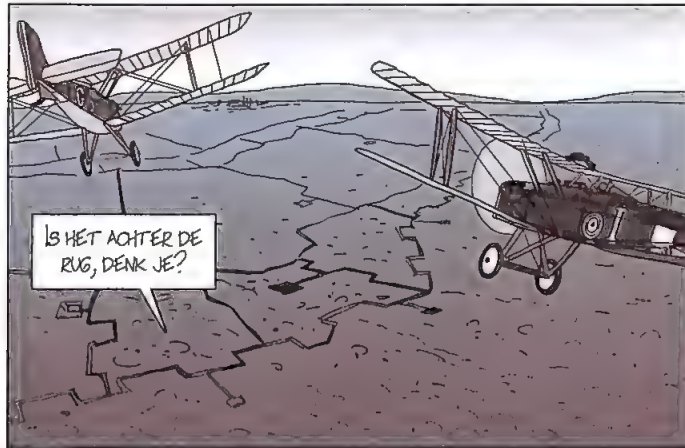

...DRESSED IN ALL HIS TRIM...

...HATH PUT A SPIRIT OF YOUTH IN EVERY THING."
W.S. SONNET 98, 1-3

DAT LAAT IK AAN
JOU OVER, HENSHAW. IK
LEES LIEVER DAN IK
SCHRIJF.

EN VOORAL LICHTE
KOST, NEEM IK AAN?

HOE RAAD JE HET.
CONAN DOYLE, WODEHOUSE.
KEN JE BURROUGHS?
CONRAD EN ZO ZIJN AAN MIJ
NIET ECHT BESTEED.

KAPITEIN?

IK HAD U VOORAAN VERWACHT. DE
RÉPARATIES SCHIETEN GOED OP.

SORRY, BLUNT. IK MOET
AL MIJN TIJD IN
BRIEVEN NAAR DE
NABESTAANDEN
STEKEN.

JA, HET ZIJN ER WEER
EEN HOOP DEZE KEER. IK
KAN U VANAVOND WEL EEN
HANDJE HELPEN

DAT SCHEELT EEN SLOK OP
DE BORREL.

VERDORIE, BLUNT. HET IS
NIET WAT HET LIJKT... IK...

WAT VERLANG JE TENSLOTTE? IK
KREEG NET TE HOREN DAT WE NAAR
LEPER WORDEN OVERGEPLAATST.

IK ZAL BIJ DE FOERIER EXTRA
BRIEFPAPIER BESTELLEN. EN VOOR U
NOG EEN KRATJE BUHNAHABAIN?

MENIN ROAD

DOOR

ROFFA

BOMBED LAST NIGHT, AND BOMBED THE NIGHT BEFORE
GOING TO GET BOMBED TONIGHT
IF WE NEVER GET BOMBED ANY MORE

WIPERS! IK DENK DAT U
UW AFWEZIGHEID BIJ DE
SOMME NU GOED GAAT
MAKEN, LUITENANT.

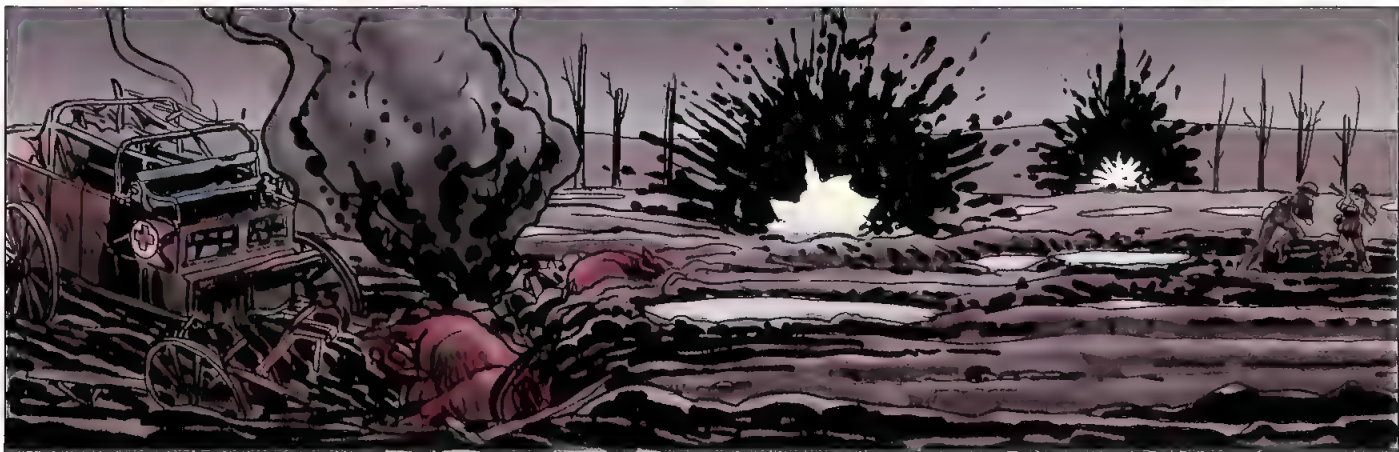
ZE NOEMEN HET
HIER NIET VOOR
NIKS HELLFIRE
CORNER.

WE HEBBEN TOCH EEN
BEETJE GELUK HET
RÉGENT NIET MEER.

WEEET JE DAT
ZEKER?

JE VRAAGT JE AF WAAROM ZE GEEN
PARAPLU BIJ DE STANDAARDUITRUSTING
VOEGEN.

DE FRANSEN HEBBEN TENMINSTE
NOG EEN WANDELSTOK.

DAAR BLIJF JE
OOK NIET
DROOG MEE.

EN 'T IS NIET
KOGELVRIJ.

HOI, KERELS. NIEUWS VAN
HET HOOFDKWARTIER

IK VOEL
NATTIGHEID.

HOE RAAD JE 'T. WE
MOETEN DE STELLINGEN
ROND DE MOLEN GAAN
VERKENNEN.

IK NEEM DRIE
VRIJWILLIGERS MEE.

KORPORAAL
STRAND?

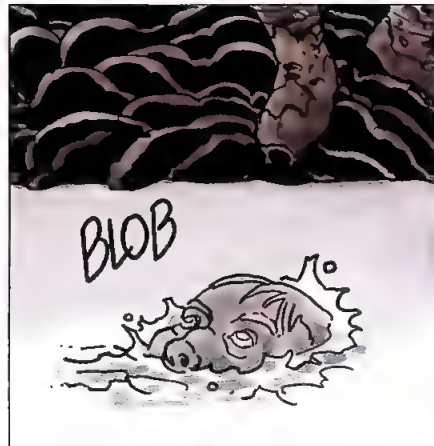
REKEN'OP MIJ, SIR!

NASH? MCCRAE?
IK WEET DAT JE NIEUW
BENT, MAAR JE MOET
OOIT HET VELD IN...

IK NEEM AAN DAT
ER LICHTE, MAAR
SPORTIEVE KLEDING
WORDT AANGERADEN?

EUH,
OK, SIR.

DE WITTE LINTEN
VOLGEN, KERELS.
WE WILLEN NIET
VERDWALEN IN HET
NIEMANDSLAND.

EN ZO KAN JERRY BETER
VOLGEN WAAR WE GAAN.

DE WITTE LINTEN
VOLGEN, KERELS.
WE WILLEN NIET
VERDWALEN IN HET
NIEMANDSLAND.

EN ZO KAN JERRY BETER
VOLGEN WAAR WE GAAN.

VERDEEL JULLIE OVER DE GRANAATTRECHTERS.
WE GRAVEN GEEN LOOPGRAVEN. DAT TREKT TE
VEEL DE AANDACHT VAN FRITZ.

NIET DAT HET VEEL UITMAAKT.
HUN ARTILLERIE KAN HIER EEN
KONIJN ZIEN LOPEN.

A wide, dark, and stormy landscape, possibly a battlefield or a desolate plain. The ground is covered in dark, swirling patterns, and the sky is filled with heavy, dark clouds. A speech bubble in the upper right corner contains the text: "DAGERAAD. NU DUURT HET NIET LANG MEER." The overall mood is somber and ominous.

MAAAAAAAAAAAAAA...

MAAAAAAAAAAAAAA...

HUSH, HERE COMES A WHIZZBANG,
AND IT'S MAKING STRAIGHT FOR YOU,
AND YOU'LL SEE ALL THE WONDERS OF
NO-MAN'S-LAND,
IF A WHIZZBANG HITS YOU.

BINGELOVIG, CHESTERTON? DENK JE
DAT DAT LIEDJE JOU IMMUN VOOR
GRANATEN MAAKT?

STIL DAAR! JULLIE
VERRADEN ONZE
POSITIE.

HOOP DOET
LEVEN.

IS DAT IRONISCH
BEDOELD?

HIJ HOORT ZE
NIET ZINGEN,
MAAR FLUITEN!

WIE WE DAAR
HEBBEN! DIE DENKT
DAT HIJ IN HET
PARK WANDELT!

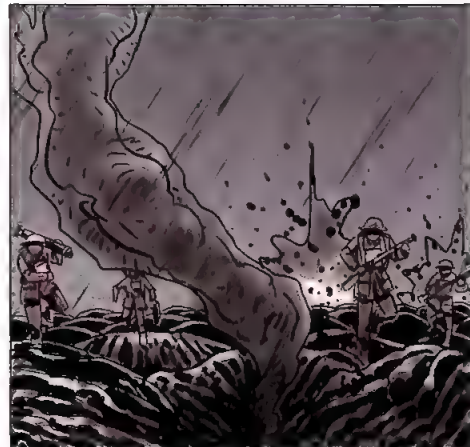
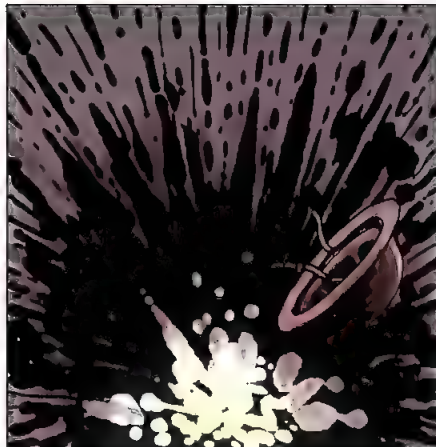
HEY, TENNYSON!
ALLES IN ORDE?

I SAY, BLUNT!
WAT EEN AANGENAME
VERRASSING!

JE ZAL WEL BLIJ ZIJN ONS
TE ZIEN. WIJ ZIJN JULLIE
AFLOSSING.

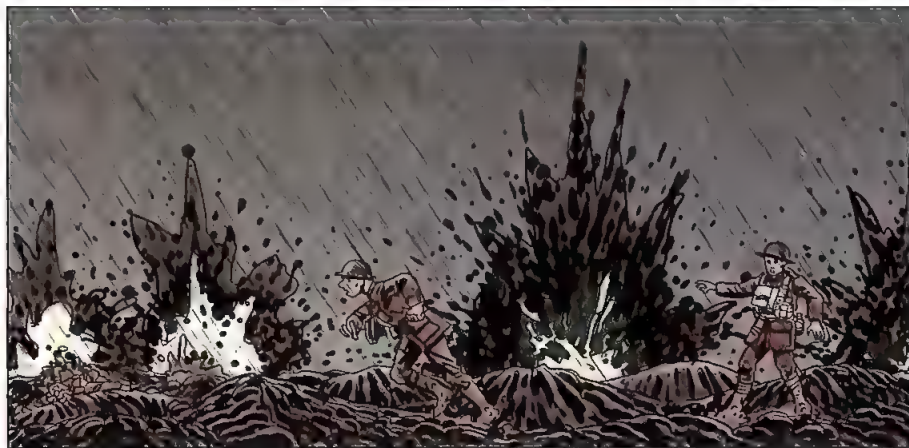
VERVELEND,
WAT?

STA ME TOE DE KAPITEIN
TE VERVANGEN, SIR, EN
JULLIE OFFICIËEL AF TE
LOSSEN.

DAT IS GEEN MOMENT TE
VROEG, SERGEANT. DE
MANNEN ZIJN UITGEPUT.

DAT ZONNETJE HAD ER
WEL EENS EERDER MOGEN
DOORKOMEN, WAT?

WAAR VIND IK DE
TWEEDE COMPAGNIE?

U ZIT HIER GOED,
SIR WIJ ZIJN HET
DERDE PELOTON.

IK BEGRIJP HET
NIET. JULLIE
VIER? WAAR IS
DE REST?

ER LIGGEN ER NOG EEN HOOP
IN HET NIEMANDSLAND...

...MAAR DE MEESTEN STAAN ALLEMAAL
IN DIT BOEKJE.

WAT DENKEN JULLIE, KERELS? ZULLEN
WE EENS IETS TE ETEN GAAN ZOEKEN?

GAAT U MEE, SIR?

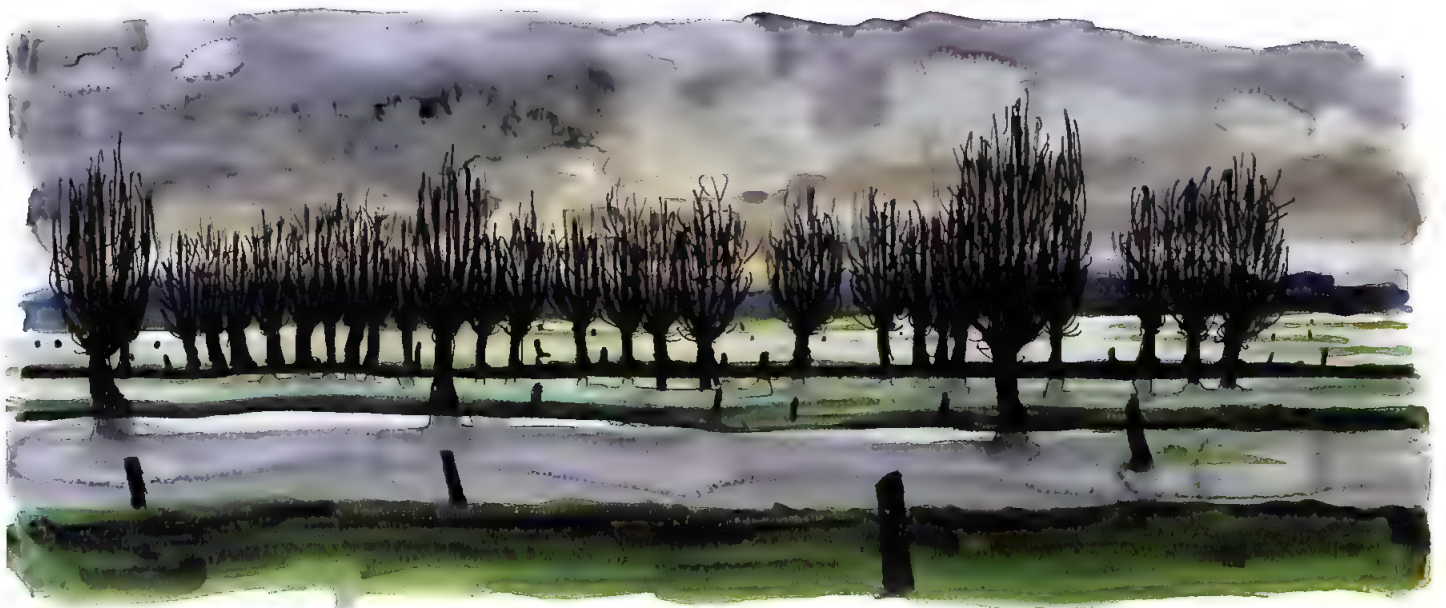

"IF WE SHADOWS HAVE OFFENDED,
THINK BUT THIS, AND ALL IS MENDED.
THAT YOU HAVE BUT SLUMB'ED HERE
WHILE THIS VISIONS DID APPEAR."

WILLIAM SHAKESPEARE
A MIDSUMMER NIGHT'S DREAM, ACT 5

IK BARST VAN
DE HONGER.

"THE BELLS OF HELL GO
TING-A-LING-A-LING
FOR YOU BUT NOT FOR ME:
AND THE LITTLE DEVILS HOW
THEY SING-A-LING-A-LING
FOR YOU BUT NOT FOR ME.
O DEATH, WHERE IS THY
STING-A-LING-A-LING,
O GRAVE, THY VICTOR-EE?
THE BELLS OF HELL GO
TING-A-LING-A-LING,
FOR YOU BUT NOT FOR ME."

In this vicinity a peculiar difficulty would exist for the artist to select the sights, faces, words, incidents, which characterised the time. The art is rather to collect them in their original form of coherence.

(Edmund Blunden-Undertones of War)

In de lente groeien er bloemen op het slagveld. Het niemandsland tooit zich dan in het mooiste kleurenpalet dat de natuur te bieden heeft. Niet alleen de symbolische klaprozen. Ook korenbloemen, madeliefjes en boterbloemen vinden hun plaats tussen, in en op de granaattrechters. Lupines schieten tussen de prikkeldraad omhoog vanuit het weelderige gras, dat zich niet bekommert om de vernielzucht van de legers, maar eeuwig opnieuw de kop opsteekt en de Vlaamse velden groen kleurt.

Het iconische, monochrome beeld van een uiteengereten niemandsland van modder, puin en prikkeldraad kwam wel voor, maar net zo vaak werden dood en verderf opgefleurd met wat bloemetjes en groene weelde.

In die zin is ook Berlin Avenue opgevat. Niet de clichés bepaalden het beeld, wel die kleine details die mijn aandacht trokken.

TOUFFA
5.12.15

WIPERS
GALIENT
AUGUST
1917

De Grote Oorlog vormt de rode draad in mijn loopbaan. De interesse voor de Eerste Wereldoorlog kwam toen ik in De Panne woonde en vaak via Veurne naar Wevelgem reed. Telkens reed ik bij Ieper over een baan die vol staat met wegwijzers naar een deprimerend aantal soldatenkerkhoven. Ze liggen er over het hele landschap verspreid: langs baantjes, naast kerken, of zomaar een beetje verloren in het veld.

Op school had ik wel geleerd over het Belgisch verzet tegen *den Duits* en hoe ons kleine maar moedige *heir* de Boche tot staan had gebracht aan de IJzer. Nationale held Cogge, die de IJzervlakte in 1914 onder water had gezet en zo het Duitse offensief eigenhandig een halt toeriep, tooide het biljet van 100 frank. Over bondgenoten, zoals Frankrijk of het Gemenebest, werd amper gesproken. Dat veranderde toen ik de graven van de Ypres Salient onder ogen kreeg en The Great War een dimensie op zich werd.

Voor het literaire tijdschrift Restant maakte ik korte stripjes over het onderwerp. Primitief getekend, maar met een hatelijk cynisme over de waanzin van al dat geweld. Ik maakte een paar gags voor een humoristische reeks die nooit gepubliceerd zou worden. En een paar jaar later kreeg ik de kans om korte verhalen te maken voor het weekblad Tintin-Kuifje. Dat werd 'Schimmen', een album dat later werd uitgegeven bij Loempia en in het Frans bij Magic-Strip. De humor was toen verdwenen, oorlog werd bittere ernst en raakte me zo erg dat ik jaren niets meer met het onderwerp te maken wilde hebben.

Daar kwam verandering in met 'Ver van Ieper', een documentair boek dat ik samen met Marvano schreef en illustreerde voor uitgeverij Facet. Ondertussen begon men mij ook te

vragen om illustraties rond het gebeuren te maken en voorzag ik 'Rook en de geur van rozen' van Jacques Dreezen van een massa tekeningen. Voor Wim Chielens' 'Kijkkast van Kobe' maakte ik mijn laatste tekenwerk rond Wereldoorlog I. Het was genoeg geweest.

Tot de oorlog 100 jaar werd en de winkelrekken zich vulden met allerhande stripverhalen rond het onderwerp. Daar zat mooi werk tussen. Doordacht werk ook. Er doken ook wat minder geïnspireerde boekjes op die het blijkbaar moesten hebben van een 'la fleur au fusil'- en een 'leve het vaderland'-mentaliteit. Dat zette me weer aan het denken. Dus zette ik tijdens de zomer van 2015 de eerste schetsen van 'Berlin Avenue' op papier en keerde ik terug naar de loopgraven en hun sinistere humor.

Dit bepaalde meteen de toon voor 'Berlin Avenue'. Droge humor, laconieke humor, understatementen en cynische, morbide opmerkingen die alles relativeren. De dood is onhebbelijk, maar ogenschijnlijk ook niet meer dan dat. Zoiets als het soldatencorvee van aardappelen jassen. Het zijn er een hoop en daar moet je door. En dat is ietwat vervelend.

Soldaten zingen altijd in groep. De Duitsers marcheren met het mooie, maar ernstige Erika, de Britten met Mademoiselle d'Armentieres, parley-voo. Luchtige liedjes, vol zelfrelativering. Vaak ook schunnig, maar steeds de spijker op z'n kop. De sergeant ligt stomdronken op de keukenvloer.

De soldaten? *I saw them hanging on the old barbed wire. I saw them, I saw them...*
En ook daar gaat dit boek over.

IK HEB MAAR ÉÉN VRIEND
EN DIE HEET LEE ENFIELD

En over poëzie. Die andere factor die het leven draaglijk maakt voor de betrokkenen. Het verhaal werd, heel losjes, geïnspireerd door 'Undertones of War', van Edmund Blunden. Voor de humor waren Bruce Bairnsfather en Siegfried Sassoon de inspiratoren. De een is cartoonist, de ander, net als Blunden, een oorlogsdichter die de Grote Oorlog mocht overleven.

Kapitein Bruce Bairnsfather diende de hele oorlog aan het front en publiceerde wekelijks een cartoon in het tijdschrift 'The Bystander' in 'Good ol' Blighty', zoals de Britten Engeland noemden.

Van Sassoon herinner ik mij 'A Simple Soldier Boy', dat in een fris, bijna kinderlijk rijm vertelt over diens leven aan het front en zijn abrupte zelfmoord.

In elk geval wilde ik geen 'doorsnee' frontverhaal vertellen. Wie dat wil, richt zich beter tot Erich Maria Remarque, die het schitterende 'Im Westen nichts Neues' uit zijn eigen ervaringen putte. Wat mij vooral interesseert zijn die kleine anekdotes, feitjes en weetjes die het verhaal wat kleur geven. Soldaten kwamen aan het front met een dubbeldekbus. Het minutieus ontluizen van hun kleding noemden ze *chatten*. Daar waren ze altijd uren mee zoet en intussen keuvelden ze met de makkers over de triviale dingen des levens (Ja, wij gebruiken dat woord nog steeds!). En een ordonnans in het Engelse leger heette een batman.

Elke anekdote uit 'Berlin Avenue' heeft een historische basis. Zoals ik al schreef, kwam de inspiratie uit Blundens 'Undertones of War', maar ook uit Robert Graves' 'Goodbye To All That', uit de boeken van Lynn McDonald die meer dan 5000 oud-strijders interviewde, uit tv-documentaires die ik ooit zag en boeken die ik ooit las. Ik ga mijn eigen gang met dat 'gefundenes Fressen' en laat me eerder leiden door mijn eigen ingevingen rond dat gebeuren. Zo kan ik het verhaal sturen in de richting die ik wil.

Blunt, mijn hoofdfiguur, is losjes op Blunden gebaseerd: zijn uiterlijk, zijn achtergrond, het regiment waar hij diende. Dat gaf me een houvast. Ze verschijnen beiden als tweede luitenant in het voorjaar van 1915, samen met de nieuwerwetse 'steel hat', zoals de Brody wel eens genoemd werd aan het front.

Eén groot verschil: Blunt is geen dichter. Niemand is dat in dit verhaal. Al heb ik ze wel allemaal de naam van een dichter gegeven. Behalve Henshaw, de batman en laat die zich nou wat later in het verhaal een dichter noemen.

Dank aan Peter, Carolien en Kurt en de hele ploeg van Strip2000, voor hun vertrouwen, enthousiasme en voor dat thuiskomstgevoel dat ze mij gegeven hebben.

Dank aan Tania, voor al haar geduld en steun. Zonder haar was het een stuk moeilijker geweest om dit boek te maken.

Dank aan Enak Cortebeeck, voor zijn onbaatzuchtige en creatieve insteek, zowel bij het nalezen van de teksten, als bij de onverwachte en graag aanvaarde hulp bij het kleuren.

Oprechte dank ook aan de heer William Shakespeare voor zijn rake citaten.

Dit boek draag ik op aan al die kerels die de Grote Oorlog hebben meegemaakt. Kerels van elke nationaliteit. Hun slogan was "Nooit meer oorlog!". Een mooie wens, waar ik me graag bij aangesloten had. Helaas, intussen weten we beter.

Blunt komt als kersverse onderluitenant bij het Tweede Royal Sussex in de loopgraven van de Grote Oorlog terecht. Zijn argeloze onschuld raakt hij snel kwijt, hij leert aan verlies te winnen en zich te wapenen tegen de waanzin van een uitzichtloos en gruwelijk conflict...